

IVY LENTIĆ

PORTRETI SENJSKO-MODRUŠKIH BISKUPA U BISKUPSKOJ PALAČI U SENJU OD XVII. DO XIX. STOLJEĆA

U I. katu biskupske palače u Senju smještena je galerija portreta biskupa Senjsko-modruške biskupije od godine 1617. do danas. Portreti predstavljaju vrlo interesantnu kulturno-historijsku i umjetničku zbirku.

Sačuvani su biskupski portreti od početka 17. stoljeća do druge polovice 19. stoljeća, i to:

1. IVAN KRSTITELJ (AGALIĆ)
(ulje, 85,5 x 69,3 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1617. JOAN AGALICH FLUMINENSIS

Snažan i markantan lik biskupov prikazan je u 3/4 profilu, odjeven u tamnu halju sa crnom kapom na glavi, u tipičnoj pozi ceremonijalno i hladno slikanih portreta s kraja 16. stoljeća. On u sebi nosi reminiscencije na portrete nordijske renesanse, ali izveden na neuporedivo nižoj likovnoj skali. S lijeve strane portreta smještene su insignije biskupske časti, tj: zlatna mitra i biskupski štap.

Ivan Krstitelj Agatić prikazan je u halji augustinskog redovnika s bijelim ovratnikom. Na snažnim prsima naslikan je zlatni biskupski križ na zlatnome lancu koji on podržava svojom snažnom i dosta dobro crtanom rukom. Biskupovo lice punih obraza, energičnih crta, dobroćudnog izraza očiju, snažnog i zdravog tkarnata, kratka i oštro crtana nosa te plave kratko šišane brade.

Platno je oštećeno u polovici visine slike. Na lijevom rubu slike otpada boja.

Ivan Krstitelj Agatić, rodnom Riječanin, redovnik pustinjačkog reda sv. Augustina, bio je »confirmatus Segniensis episcopus in Consistorio 7. VII. 1617.«¹ Kao biskup senjsko-modruški pozvao je u Senj pavline da se nastane u napuštenom samostanu sv. Nikole što su ga napustili augustinci.

U tu svrhu izdao im je i 3. III. 1634. godine darovnicu.² Za njegova biskupovanja združio je papa Urban VIII. zauvijek senjsku i modrušku biskupiju. Godine 1624. sazvaio je Agatić u Bribiru sinod, koji se među ostalim bavio i važnim pitanjem tiskanja glagoljskih knjiga, pa je biskup taj posao povjerio Franjevcu Franji Glaviniću.³

*Sl. 101 — Portret
biskupa Ivana Krsti-
telja Agalića, 1617—
—1647.*

*Sl. 102 — Portret
biskupa Andrije
Frankovića, 1647—
—1650.*

Biskup Agatić umro je 30. listopada 1649. godine na Rijeci, te je bio pokopan na Trsatu u zavjetnoj crkvi Majke Božje pred oltarom sv. Petra.

»Ime ovog biskupa piše se katkada i kao Agalić. U ovome obliku je navedeno i u naknadnom natpisu na njegovom portretu u senjskoj biskupskoj galeriji. Međutim u dokumentima češće dolazi kao Agalić, što je i etimološki ispravnije«...⁵

2.

ANDRIJA FRANKOVIĆ

(ulje, 85,5 x 69,3 cm)

Natpis na slici (naknadni) 1650 ANDREAS DE FRANCISCIS BUCCARI

Na portretu prikazan je snažni lik senjsko-moruškog biskupa odjevena u crni plašt i halju pavlinskog redovnika s bijelim ovratnikom. Lik biskupa postavljen je slobodnije i ležernije u prostor nego ranije opisani portret. Slikan je u stilu uobičajenih službenih portreta u kontinentalnoj Hrvatskoj u 17. stoljeću, u dosta tvrdoy maniri, s nevještom anatomijom i nespretno izvedenim detaljima, kao npr. izrazito loše slikanom desnom rukom koja proviruje iz bijelog rukava halje ukrašenog čipkama.

Biskupovo lice je u likovnom i psihološkom pogledu svakako najinteresantniji dio portreta. Iako je autor ove slike bio samo osrednji majstor, uspio je ipak na realističan i psihološki neposredan način izraziti osebine portretiranog lika.

Prikazao je vremenog muškarca zamišljena lica, živahna inkarnata, oštra pronicljiva pogleda tamno smeđih očiju, naglašena nosa, razbarušene kose na čelu i guste prosjede brade.

Na slici su vidljiva oštećenja u lijevom donjem uglu, gdje mjestimično već otpada boja.

Pavlinski redovnik Andrija Franković ili Andreas de Franciscis rođen je u Bakru. Godine 1647. »electus episcopus Segniensis et Modrusiensis«, ali je već godine 1650. »translatus ad Ecclesiam Syrmiensem«.⁶

S obzirom na činjenicu da je Adrija Franković bio prvi senjsko-modruški biskup, to je nakon toga godine 1650. premješten i imenovan srijemskim biskupom, nije čudo da se kopija njegova senjskog portreta nalazi i u galeriji srijemsko-đakovačkih biskupa u biskupskoj palači u Đakovu. Tradicija tvrdi da je tu kopiju izveo Vjekoslav Karas kada je boravio u Đakovu kod biskupa Strossmayera. Međutim, ni istraživanja dr. Anke Simić-Bulat, našeg najvećeg poznavatelja Karasa, kao ni sam portret ne ukazuju na to da bi autor đakovačkog portreta bio V. Karas.

3.

PETAR MARIANI

(ulje, 86,8 x 68,5 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1650—1665 PETRUS MARIANI FLUMINES

Pred zagasito maslinasto-smeđom pozadinom ocrta se elegantni i izduženi lik biskupov ogrnut tamnim plaštem ispod kojeg izviruje donja halja ukrašena prozračno izvedenom čipkom. Na biskupovim prsima raskošni zlatni križ koji on podržava svojom vješto crtanom desnom rukom, dok je ljevicu naslonio na veliku zatvorenu knjigu uvezenu u smeđi kožnati uvez.

S desne strane kompozicije prikazana je zlatna biskupska mitra i biskupski štap.

Sl. 103 — Portret
biskupa Petra Mariani,
1650—1665.

Portret je slikan u suzdržanim i zagasitim tonovima crnih, prozračno sivkastih, plavkasto sivih i maslinastih tonova hladne i prigušene palete.

Boje su isušene i potamnjele, platno je navorano, oštećenja se nalaze uz donji rub slike, i to naročito u lijevom donjem uglu slike.

Petar Mariani, rodnom Riječanin, bio je »Regis Ferdinandus III. Consiliarius«, te je prvo bio srijemski a zatim senjsko-modruški biskup.⁷ Zbog toga nalazimo kopiju njegova portreta iz Senja i u đakovačkoj biskupskoj galeriji. Tada je bio običaj da se kopiraju i po nekoliko puta portreti provincijala, gvardijana, biskupa ili uopće velikodostojnika za biskupske, samostanske ili velikaške galerije.⁸

Biskup Mariani umro je 30. srpnja 1665. i pokopan na Trsatu u crkvi BD Marije.⁹

4.

IVAN II. SMOLJANOVIĆ
(ulje, 86 x 69,3 cm)

Teško oštećeni portret senjsko-modruškog biskupa koji je biskupovao u Senju od 1665. do 1678. godine. Danas je od portretirana lika vidljiva tek nejasna i difuzna silhueta.

Biskup Ivan II. Smoljanović, rodom iz Kostrene bio je kanonik u Bakru, a zatim je imenovan biskupom u Senju 9. listopada 1665. godine. Ivan Smoljanović bio je prije svog imenovanja za senjsko-modruškog biskupa pisac i odgojitelj djece bana Petra Zrinskog.¹⁰ Umro je 1678. godine i pokopan je na Trsatu u crkvi BD Marije.¹¹

5.

HIJACINT DIMITRI

(ulje, 86 x 69,3 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1681—1689 HIACINTH DIMITRI CATHARENSIS

Portret prikazuje dosta vješto naslikani lik biskupov u muževnoj dobi, odjeven u tamni plašt sa blijedo-zelenkastim i sivkastim rupcem oko vrata. Ispod crnog plašta proviruje žućkasto-zelenkasta halja. Ruke biskupove dugih i vitkih prstiju dosta su vješto oblikovane. Na dugome zlatnome lancu visi mu na prsima maleni zlatni biskupski križ.

Lice je duguljasto, plemenitih crta, snažna nosa, velikih smeđih očiju smirena pogleda, malenih crvenih ustiju iznad kojih se nazire slabašni brk.

Portret je slikan u gami crnih, plavkasto-zelenkastih i sivkastih tonova. U toj prigušenoj harmoniji hladnih tonova ističe se kao jedini topliji akcenat živahni inkarnat biskupove puti sa zelenkastim sjenama. Slika je dosta oštećena, naročito u lijevom i desnom donjem uglu.

Hijacint Dmitri, rodom iz Kotora, bio je dominikanski redovnik, za senjsko-modruškog biskupa posvećen je od pape Inocenta XI. u Rimu 13. siječnja 1681.¹²

Godine 1683. pozvao je sinod u Bribir.¹³ Umro je godine 1689. i pokopan u kapeli BD Marije u Grižanima.¹⁴

6.

SEBASTIJAN GLAVINIC

(ulje, 87,5 x 70 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1690—1698

SEBAST. GLAVINICH

ISTRIAE

Snažni lik biskupov postavljen je u 3/4 profilu ispred smeđe pozadine. S lijeve strane slike nazire se draperija.

Biskup je odjeven u crnu halju s dvostrukim bijelim ovratnikom i bijelim manšetama, zaogrnut u crni plašt.

Na prsima mu o zlatnom lancu visi dvostruki zlatni križ koji podržava svojom desnom rukom. Nažalost je okruglo biskupovo lice markantnih crta toliko jako oštećeno da je već teško vidljivo.

Senjsko-modruški biskup Sebastian Glavinić bio je rodom iz Istre. Prije svog imenovanja za senjsko-modruškog biskupa bio je franjevački redovnik i tumač »pro negotiis russicis ad c. r. Aulam vindobonensem«. Leopold I. imenuje ga biskupom 8. svibnja 1690. godine, a u toj časti ga potvrdi papa Aleksandar VIII.¹⁵

Umro je 5. prosinca 1697. na putu u Beč u mjestu Konjice (Lavantinska dijeceza). U konjičkoj župnoj crkvi sačuvan je njegov epitaf koji glasi:¹⁶

*Sl. 104 — Portret
biskupa Franje Hincinta, 1681—1689.*

*Sl. 105 — Portret
biskupa Martina
Brajkovića, 1689—
—1704.*

»Sub hoc epitaphio iacet sepultus Reverendissimus Illustrissimus dominus dominus Sebastianus Glavinic de Glamotsch Istrianus Petinensis, cesareae aulae pluribus annis capellanus, huius parochiae Gonobicensis in vigesimum annum director, legationis Moscoviticae ex aula cesarea Adiunctus et interperes 16 annis, episcopus Segniensis et Modrusiensis in novem annos, qui pro memoria et anima suae salute et animarum aliarum solatio, qualibet hebdomada 3 missas per vicarium loci in hoc altri B.M.V. in perpetuum celebrare testamento reliquit. Obiit in Domino die 5. Decembris anno 1697 (in intenere versus Vindobonam)«.

7.

MARTIN BRAJKOVIĆ

Natpis na slici (naknadni): 1698—1704 MARTINUS BRAYKOVICH
BRYNIENSIS

Dekoratívni službeni portret crkvenog velikodostojnika odjevena u sivkasto bijelu donju halju i zaogrnta u ljubičastu pelerinu s bijelim ovratnikom. Biskupovo lice vješto je oblikovano i dobro okarakterizirano. Interesantne crte lica ravnog i snažno modeliranog nosa, crvenih ponešto stisnutih usana i velikih mirnih očiju, pronicljiva pogleda, živahna inkarnata i valovite smeđe kose.

Na prsima veliki smaragdni biskupski križ. U vješto crtanoj ruci drži biskup zapečaćeno pismo. S desne strane kompozicije naslikan je na crvenoj pozadini biskupov grb nadvišen mitrom i biskupskim šešišrom. Ispod grba su slova: »M. B. C. E.«

Slika je oštećena u čitavoj prvoj trećini visine donjeg dijela portreta.

Martin Brajković, rodóm iz Brinja, bio je zagrebački kanonik.¹⁷ O rodnome mjestu biskupa Brajkovića postoje dvije verzije: neki smatraju da je bio rodóm iz Brinja, a drugi da je rodóm Senjanin. Tako npr. Lopašić¹⁸ napominje da je biskup Brajković bio rodóm Senjanin, ali da je starinom Podgorac. Martin Brajković izvjestio je hrvatskog bana oko godine 1702. o stanju u Lici. Pavao Tijan¹⁹ navodi o tome biskupu slijedeće: »Martin Brajković rodio se u Senju 1664. Učio je kod Isusovaca najprije na Rijeci, a onda u Beču i Trnavi. Odgajao je plemićke sinove. Godine 1695. postao je senjski kanonik, a poslije zagrebački. Godine 1698. 6. 9. imenovan je biskupom senjskim, a posvećen je 30. 5. 1699. Bio je vrlo učen čovjek, koji je ostavio nekoliko važnijih spisa za povijest senjske biskupije. Osobito je bio neustrašiv u obrani svećeničkih i crkvenih prava protiv nasilja vojničkih vlasti. U Senju je popravio biskupski dvor. 1703. imenovan je zagrebačkim biskupom i kao takav je mnogo radio za uspostavu zagrebačke nadbiskupije. Njegovo nastojanje je išlo uporedo s nastojanjima velikog mu suvremenika Pavla Ritera Vitezovića. Umro je 4. VI. 1708. u Beču na putu za požunski sabor.«

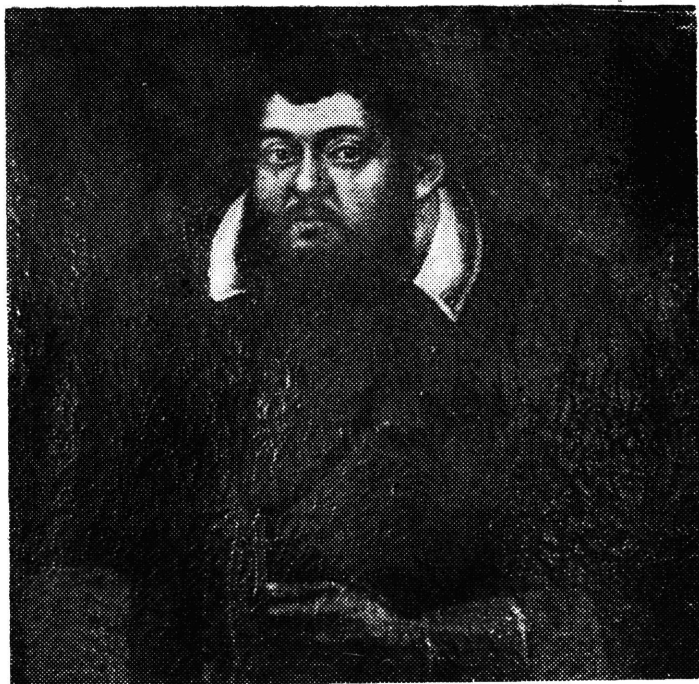
8.

BENEDIKTO BEDEKOVIĆ

(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1704—1712 BENEDICTUS BEDEKOVICH
ZAGREBIENSIS

Interesantan rad nepoznata majstora koji u likovnom pogledu kao i u karakternoj definiciji portretiranog lika predstavlja možda najuspjeliji i najvredniji portret iz početka 18. stoljeća u toj galeriji.

Sl. 106 — *Portret biskupa Benedikta Bedekovića, 1704—1712.*

Monumentalan lik veoma krupnog čovjeka prikazan je gotovo u pravilnoj polukružnici koju u gornjem dijelu omeđuju snažna i mesnata pleća u koja je direktno, bez vrata, usađena jajolika i krupna glava, debele i mesnate šije.

Debelo punokrvno lice užarena vinskog inkarnata mudrih sitnih i tamnih očica pomalo izgubljena pogleda, kolerična izražaja, guste crne lepezaste brade i kratko ostrižene kose. Nos kratak, snažan i mesnat. Bedeković je odjeven u biskupsku halju prigušeno vinske boje koja se napela preko tustog i nabreklog trbuha. Na prsima mu na crnoj vrpci visi jednostavni zlatni križ koji on pridržava mesnatom i snažnom rukom.

Preko tamno crvene halje prebačen je crni plašt s bijelim ovratnikom.

Portret je uglavnom dosta dobro sačuvan, osim što su boje potamnjele, a lak isušen.

Benedikto Bedeković de Komor, rodom Zagrepčanin, bio je zagrebački kanonik, a zatim je imenovan senjsko-modruškim biskupom i potvrđen u toj časti 10. ožujka 1704. godine. Umro je u Senju 1712. te je pokopan u senjskoj stolnoj crkvi.²⁰

9. ADAM RATTKAY
(ulje, 86,5 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni):

1712
ADAM E COMIT.d.RATKAJ

Portret grofa i biskupa Adama Rattkaya predstavlja interesantan rad nepoznatog majstora. U pogledu likovnog tretmana, namaza boja, kao i game

upotrijebljenih tonova u mnogočemu je nalik na portret biskupa Bedekovića. Možda se u oba slučaja radi o djelu istog nepoznatog majstora.

Pred pozadinom tmastih maslinastih tonova slobodno je u prostor postavljen lik muškarca odjevena u crni plašt podstavljen grimizom, s malenim bijelim ovratnikom oko izreza.

Na prsima mu visi o zlatnom lancu raskošno izrađeni zlatni biskupski križ ukrašen smaragdima i dijamantima. Svojom desnom vješto slikanom rukom, ukrašenom smaragdnom pastirskim prstenom, pridržava pektoralni križ na svojim prsima.

Lice biskupa smirenih crta dobro je psihološki okarakterizirano. Put lica živahna, velike smeđe oči, jak i snažni nos, puna i rumena usta. S lijeve strane kompozicije smješteni su na stereotipan način biskupski atributi, i to mitra i štap, dok je s desne strane slike naslikan obiteljski grb Rattkaya.

Slika je jako oštećena u donjem dijelu.

Grof Adam Rattkay potjecao je iz poznate hrvatske velikaške obitelji. Za vrijeme svog biskupovanja restaurirao je senjsku katedralu.²¹ Bio je zagrebački kanonik, a zatim je imenovan i potvrđen za senjsko-modruškog biskupa u Rimu 16. rujna 1712. godine.

Umro je u svome dvorcu Stenjevac kraj Zagreba godine 1717.²²

10.

NIKOLA POHMAJEVIĆ

(ulje, 86 x 68 cm)

Portret je nažalost gotovo u potpunosti propao, tako da likovno više uopće nije čitljiv. Platno je poderano, boje potpuno isušene, mjestimično već gotovo u potpunosti otpale. Lik biskupov još je jedva čitljiv u svojim obrisima.

Biskup Nikola Pohmajević rođen je u Bribiru kraj Novog Vinodolskoga. Potvrđen je za senjsko-modruškog biskupa 16. travnja 1717. godine. Biskupovao je u Senju sve do godine 1730. kada je i umro. Pokopan je u senjskoj stolnoj crkvi²³ 9. veljače 1730. pod glavnim oltarom.²⁴

11.

IVAN III. ANTONIJE BENZON

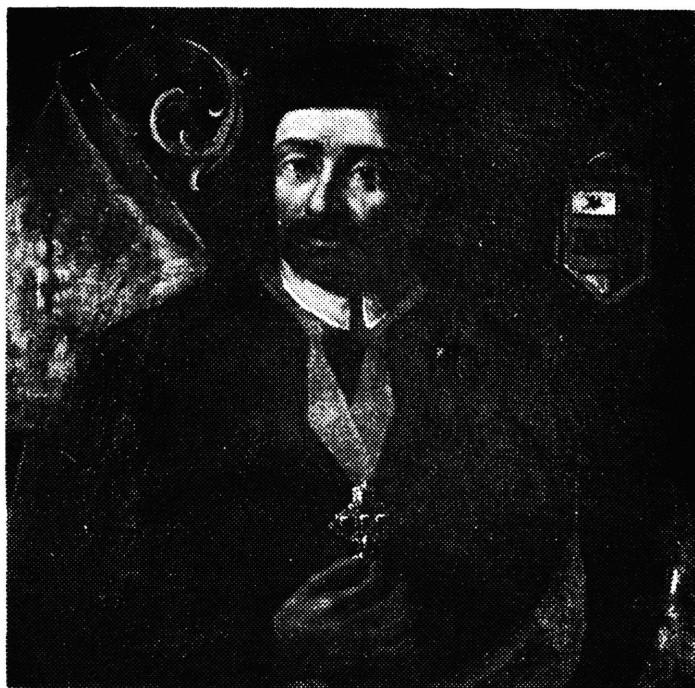
(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1731—1745 JOANNES III ANTONIUS BENZONI
FLUMINES

Dosta dobar portret crkvenog velikodostojnika u tipičnom stilu baroknih službenih portreta. Slikan je dosta vješto i znalački sa poznavanjem slikarske i crtačke tehnike kao i anatomije te predstavlja rad dosta dobrog slikara prve polovice 18. stoljeća.

Ispred smeđemaslinaste pozadine ocrta se snažni lik biskupa dostojanstvena držanja. Ivan Antonije Benzon odjeven je u bijelu donju halju ukrašenu dragocjenim čipkama preko koje je prebačen crni plašt podstavljen grimizom. Oko vrata proviruje grimizna podstava plašta kao i uski bijeli ovratnik. Vješto su crtane punašne i nervozne ruke dugačkih i vitkih prstiju. Lice oblo, visoka čela, uokvirena prosjedom kosom. Stroge i ozbiljne crte lica i poluzatvorene velike oči, malena i stisnuta usat i naglašeni podvaljak.

Portret je slikan u gami hladnih zelenkastih tonova sa živim akcentom grimiza.

Sl. 107 — *Portret biskupa Adama Ratkaya, 1712—1717.*

Oštećenja se nalaze naročito u donjem dijelu slike. Boje su potamnjele, platno je probušeno na desnoj ruci i u gornjem desnom uglu.

Senjsko-modruški biskup Ivan III. Antonije Benzon rodio se u Rijeci godine 1692. Bio je arhivar cara i kralja Karla IV. i riječki kanonik, dok je senjsko-modruškim biskupom postao 8. listopada 1731. godine. Umro je u dobi od 53 godine u rodnoj Rijeci 1745.²⁵

12. JURAJ I. VUK BARUN ČOLIĆ OD LÖWENBERGA
(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni):

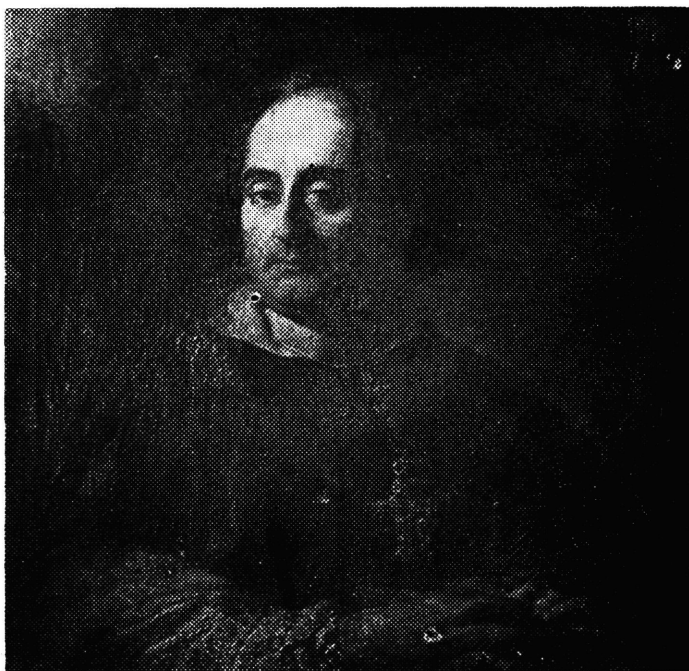
1746—1764
GEORG. WOLFFGANGUS BARO d. ČOLIĆ
SEGNIIENSIS

Pred pozadinom u tmastim smeđemaslinastim tonovima postavljen je lik biskupa Čolića Senjanina, dostojanstvena držanja, plemenitih i smirenih crta lica, odjevena u žučkastobijelu donju halju preko koje je prebačena kratka tamna pelerina zatvorena sprijeda nizom crvenih puceta. Na prsima raskošni biskupski križ od smaragda optočen dijamantima. Lice biskupovo ponosno i samouvjereno držanje energičnih i muževnih crta lica, izduženih uskih očiju prodorna pogleda, visoka i široka čela, ravna i oštro oblikovana nosa, energičnih ustiju i lagano naznačena podbratka. Tipični službeni portret crkvenog velikodostojnika iz sredine 18. stoljeća.

Oštećenja na slici su naročito vidljiva s desne strane. Platno je probušeno dolje u sredini.

Sl. 108 — Portret
biskupa Ivana III
Antonija Benzona,
1731—1745.

Juraj Vuk barun Čolić od Löwenberga bio je rođeni Senjanin. Prvo je bio kanonik senjskog kaptola, a zatim je imenovan senjsko-modruškim biskupom 20. veljače 1746.²⁶

Biskup Čolić dao je u senjskoj stolnoj crkvi podignuti mramorni oltar Anđela čuvara s tijelom sv. Formoza koje je dao dopremiti iz Rima.²⁷ Osim toga je on za vrijeme svog biskupovanja dao ukrasiti srednju lađu stolne crkve i nabavio novu krstionicu smještenu kod desnih pobočnih vratiju. Kako bi mogao smjestiti nove orgulje na koru, žrtvovao je za njihov smještaj veliku rosetu i dao probiti dva nova prozora.²⁸ Biskup Čolić umire u Rimu 26. siječnja 1764. godine.²⁹

13.

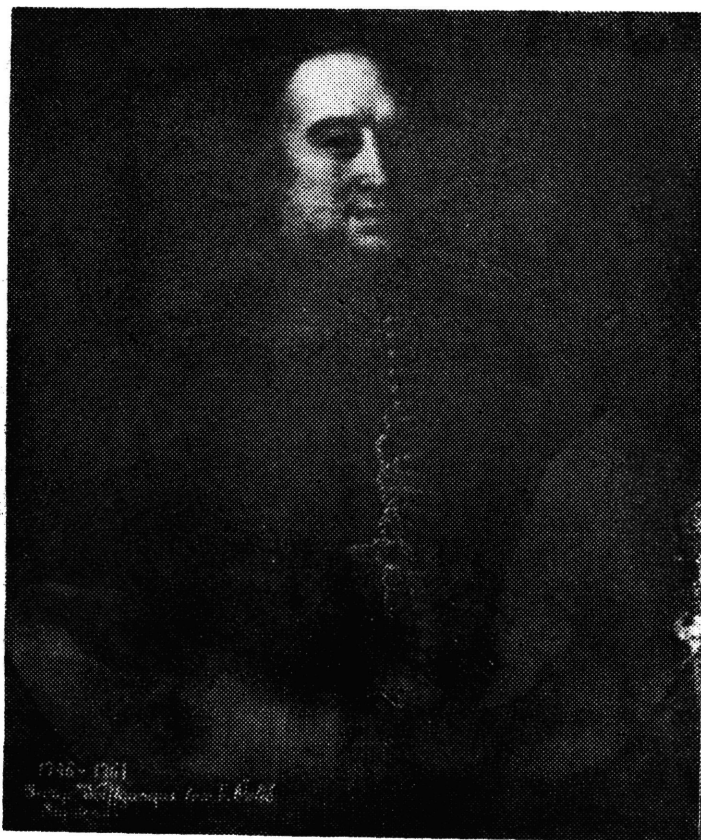
PIO MANZADOR
(ulje, 86 x 69 cm)

Portret biskupa Manzadora, koji je biskupovao od godine 1765. do 1772., već toliko oštećen, da su jedva vidljivi i čitljivi obrisi samog portretiranog lika. Propala je gotovo u potpunosti čitava lijeva i desna strana. Jedino se još nazire biskupovo lice, ovalna oblika i velikih tamnih očiju i tamne kose.

Ovi ostaci nekadašnjeg portreta ipak nam u dovoljnoj mjeri govore da je autor ovog portreta bio dosta vješt majstor.

Pio Manzador, rodom Riječanin, bio je pavlinski redovnik, a zatim je godine 1765. imenovan biskupom senjsko-modruškim. Za vrijeme njegova biskupovanja dobio je senjski kaptol od pape Klementa XIV. tzv. »privi-

Sl. 109 — Portret
biskupa Jurja Vuka
Čolića, 1746—1764.

legium utendi Cappa Magna». Godine 1772. bude biskup Pio Manzador pre-
mješten na biskupsku stolicu transilvanske crkve.³⁰

14.

IVAN IV. CABALLINI
(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1773—1783 JOAN IV. CABALLINI NOVI

Interesantan i tipičan portret crkvenog velikodostojnika iz druge pol.
18. stoljeća, u kome se osjećaju očiti utjecaji portretnog slikarstva venecijan-
sko-furlanskog kulturnog kruga i doba rokoka.

Biskup je prikazan u 3/4 figuri u dostojanstveno namještenoj pozi tipič-
noj za aristokratske i službene portrete slikarstva venecijansko-furlanskog
kruga iz druge polovice 18. stoljeća.

Ivan Caballin odjeven je u kratku pelerinu ametistno ljubičaste boje
precioznih i svilenkastih preliva koja je podstavljena grimizom. Ispod pele-
rine proviruju rukavi prozirno bijele donje halje koji su na rubovima ukra-
šeni širokom bordurom prozračne čipke. Na biskupovim prsima visi o zlat-
nom lancu veliki prsni križ od smaragda optočen dijamantima. Lice bisku-
povo je klinasta oblika, usko i koščato, visokih jagodica, uokvireno sivkastom

rokoko vlasuljom, oštra i dugačka nosa, sitnih blijedih očiju i mesnatih usana.

Lik biskupa smješten je u naslonjaču ispred stola na kome se nalazi zlatna izvezena biskupska mitra, a iza nje pozlaćeni biskupski štap. Najslabije su izvedene suhonjave ruke dugačkih prstiju kojima biskup podržava prsni križ i veliku crveno uvezenu knjigu.

Na tome razmjerno dosta dobro sačuvanom portretu nalaze se manja oštećenja u lijevom donjem uglu.

Ivan IV. Caballini od Ehrenburga rođen je u Novom Vinodolskom godine 1716. Bio je ličko-krbavski arciđakon, a nakon toga je 30. rujna 1772. godine imenovan senjsko-modruškim biskupom. Umro je u Senju 25. srpnja 1782. godine. Njegovo je tijelo bilo preneseno iz Senja u Novi Vinodolski i sahranjen u novljanskoj crkvi.³¹

15. ANTUN I. ALDRAGO PICCARDI

(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni): 1783—1789 ANTON I. ALDRAGO PICCARDI
ISTRIANUS

Natpis na papiru koji biskup drži u svojoj desnoj ruci:

»Illmo. et Rmo. Dno. Dno. Prono.

Gratiosis.^{mo} Dno. Aldrago Ant.^o

de Picardi Eppo. Petinensi sua

R. et Aplicae Majestatis consiliario

Dno. Golla goritiae § Petinam.«

Pred pozadinom u maslinasto-zelenkastim tonovima uokvirenu s lijeve strane baršunastom draperijom grimizne boje obrubljenu zlatnim resama, postavljen je frontalno dostojanstveni lik starca u bijeloj vlasulji. Mršavi lik biskupa odjeven je u zagasito žućkastobijelu halju izrađenu od prozirne čipke i ukrašenu na rukavima i na donjem rubu širokom čipkastom bordurom. Preko donje halje prebačena je kratka zagasito crvena pelerina postavljena grimizom. S desne strane kompozicije smješten je stol prekriven crvenim stolnjakom, na kome se nalazi starinski džepni sat i visoka biskupska mitra.

Najinteresantniji dio tog portreta u likovnom pogledu predstavlja biskupovo lice sa gotovo okamenjenim i suhopasnim crtama lica tipičnim za suvremene portrete venecijanskih, istarskih i furlanskih velikodostojanstvenika, patricija i plemića u kojima jedini živi i ljudski plamićak predstavljaju tamne i živahne oči.

Na snažno realistički, a opet neku ruku stilizirani način prikazano je staračko lice mlohavih obraza, dugačka mesnata nosa, samozadovoljno i zajedljivo stisnutih uskih usnica. Nisko i široko čelo i upale staračke, a opet mudre i živahne oči. Na prsima biskupovim pojavljuje se umjesto dosadašnjeg biskupskog križa od smaragda optočena dijamantima (koji je prikazan bio na ranijim portretima Jurja Vuka Čolića i Ivana IV. Caballina), lijepo izrađeni veliki pektoralni križ od modrih dragulja, vjerojatno akvamarina, optočenih dijamantima, dok se na biskupskoj ruci ističe pastarski prsten od modrog velikog akvamarina, također optočen vijencem od dijamanta.

Sl. 110 — *Portret biskupa Ivana Krstića Caballina, 1773 —1783.*

U riznici biskupske palače u Senju sačuvan je i danas raskošni pektoralni biskupski križ od akvamarina optočen dijamantima koji je prikazan i na Piccardijevom portretu. Taj je križ vezan u zlato. Oko velikih brušenih modrih kamenova vije se prozirni ornament biljnih vitica izvedenih u zlato i ukrašenih dijamantima. Visina križa iznosi 12 cm, a širina 6 cm. Tome križu pripada i pastirski prsten, koji u svome centru ima veliki brušeni akvamarin optočen dijamantima. Prema svome stilu i izradi pripadao bi ovaj sačuvani pektoralni križ zajedno s pastirskim prstenom 18. stoljeću.

Antun Aldrago Piccardi, rodom Istranin, bio je porečki biskup sve do godine 1783. Dana 9. listopada iste godine imenovan je senjsko-modruškim biskupom i premješten u svoju novu rezidenciju, grad Senj.³²

S obzirom na svoje već dobro poodmakle godine nije se mogao u potpunosti posvetiti svojim novim dužnostima te je stoga za svojeg koadjutora odabrao kanonika i arciđakona modruškog Ivana Ježića godine 1788. Biskup Antun Aldrago Piccardi umire »in sua patria« godine 1789.³³

Sl. 111 — Portret
biskupa Antuna I.
Aldraga Piccardia,
1783—1789.

Interesantan i kvalitetan portret koji nam je od njega sačuvan u biskupskoj galeriji u Senju morao je biti izveden prije njegova imenovanja za senjsko-modruškog biskupa, tj. prije godine 1783., jer se na zapisu, što drži u svojoj desnoj ruci, izričito spominje kao porečki biskup.

16.

IVAN JEŽIĆ
(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni): JOAN V. JEŽIĆ NOVI 1789—1833

Ovaj portret predstavlja tipičan primjerak portreta s kraja 18. ili početka 19. stoljeća u suhoparnom i pomalo dosadnom tzv. »Zopfstilu«, koji već nagovještava klasicističke ili bidermajerske građanske portrete prve polovice 19. stoljeća.

Nestale su dekorativne draperije zlatnih resa i bordura, preciozna igra svjetla i sjene u prozračnom spletu čipaka boja u pokrenutim naborima svile i baršuna. Nestalo je uzvišenih i dostojanstvenih poza crkvenih velikodostojanstvenika.

U tome portretu na prekretnici dvaju stoljeća i dvaju svijetova osjeća se već jedan sasvim novi duh, humaniji, prisniji i topliji u svome likovnom

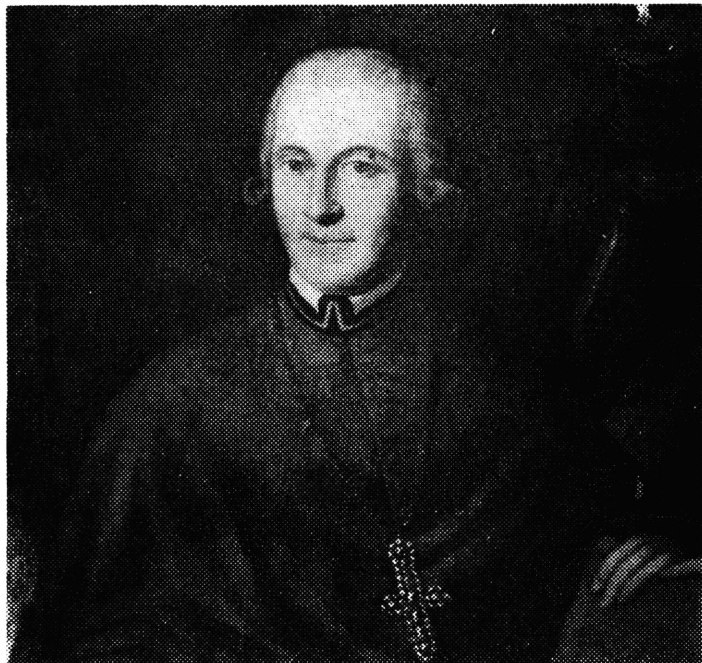
i psihološkom izrazu. Raniji daleki i hladno uzvišeni lik crkvenog velikodo-
stojanstvenika prikazan je sada, u tom novom vremenu i u tome novome
duhu, kao portret bilo kojeg odličnijeg smrtnika.

Lik mladolikog biskupa postavljen je u hladnome osvjetljenju u oštrim,
lapidarnim i ponešto suhoparnim potezima kista ispred jednostavne i mono-
kromne pozadine. Slikan je plošno, bez plastičnog ili maštovitog naglašava-
nja volumena tijela, u prozračnoj, pastelnoj i hladnoj gami boja.

Biskup je odjeven u donju prozračnu halju složenu u guste i kruto obli-
kovane paralelne nabore s dugim čipkastim rukavima. Oko vrata ima jedno-
stavan i skroman bijeli ovratnik s tamnijim obrubom, a oko ramena mu je
prebačena kratka pelerina ametistno ljubičaste boje. Na prsima mu visi
veliki skicozno nabačeni biskupski križ. Duguljasta glava ozbiljnih i produ-
hovljenih crta lica, velikih i svijetlih očiju mudra i dobroćudna pogleda,
blijedih i uskih usana. Na glavi ima periku u modi s kraja 18. stoljeća. U
pozadini lika s desne strane nazire se biskupski štap. Svojom lijevom rukom
biskup je obuhvatio veliku knjigu ukrašenu grbom.

Ivan V. Ježić rođen je u Novom Vinodolskom godine 1746., te je godine
1788. do 1789. bio koadjutor senjsko-modruškog biskupa Antuna Aldrago
Piccardija, koga je na senjsko-modruškoj biskupskoj stolici naslijedio 14.
rujna 1789. godine.³⁴

Biskup Ježić dao je za vrijeme svog biskupovanja obnoviti i oslikati
glavni oltar i oratorij senjske katedralne crkve te je u tome smislu sklopio
i ugovor sa kiparom i slikarom Ivanom Bankom iz Kranjske godine 1793.³⁵

Sl. 112 — *Portret*
biskupa Ivana Krsti-
telja Ježića, 1789—
—1883.

17. EMERIK OŽEGOVIĆ BARLABASEVAČKI
(ulje, 86 x 69 cm)

Natpis na slici (naknadni):

1833—1869
EMERIC OŽEGOVIĆ d. BARLABASEVEC
VINARCE P. KRIŽEVCE

Dosta kvalitetan i tipičan portret iz prve polovice 19. stoljeća, izveden prema ukusu i likovnim normama bidermajerskog stila koji je u to vrijeme već bio zavladao likovnim stvaranjem kontinentalne Hrvatske.

Biskup je prikazan sjedeći u naslonjaču. Njegov se dostojanstveni lik oštro ocrtava od maslinasto zelene pozadine. S desne strane njegove glave nalazi se drapirani zastor u plavkasto-zelenkastim nijansama. Biskup je odjeven u zagasito tamnocrvenu pelerinu ispod koje proviruje jednostavna bijela halja dugih rukava. Svoju bijelu ruku, vješto crtanih prstiju kojom drži knjigu, ležerno je naslonio na rukunicu naslonjača. Na prsima ima jednostavni zlatni križ i odlikovanje u obliku križa obješeno o crvenobijelu vrpču. Likovno najvrijedniji dio ovog portreta predstavlja biskupovo lice slikano u prozračnim bojama mekih preliva. Ozbiljne, dostojanstvene i plemenite crte lica, ružičasti inkarnat puti, visoko i skladno oblikovano čelo okruženo laganim uvojcima. Dobročudne blijede oči pronicljiva i mudra pogleda i energična uska usta.

Na portretu se nalaze sitnija oštećenja koja ne umanjuju likovnu vrijednost djela.

Emerik Ožegović Barlabaševački rođen je godine 1775. u mjestu Vinarce kod Križevaca. Godine 1801. postaje svećenik. Nakon toga služi kao kapelan u Konjščini, a zatim postaje župnikom u Bisagu gdje ostaje sve do godine 1815. Godine 1815. postaje zagrebački kanonik, a godine 1826. opatom. Prelatom bude imenovan godine 1829. Godine 1834. bude izabran biskupom senjsko-modruškim te posvećen u toj časti 17. VIII. 1834. u Požunu. Njegovo svečano ustoličenje za senjsko-modruškog biskupa izvršeno je u Senju 31. kolovoza 1834. godine, a njegovo uvođenje u Novi Vinodolski 1. rujna iste godine.³⁶

Prije svog imenovanja za senjsko-modruškog biskupa obavljao je različite dužnosti u javnom životu »istaknuvši se osobito kao ravnatelj plemićkog konvikta i nadzornik škola u Hrvatskoj. Bio je i ravnatelj Hrvatskog glazbenog zavoda...³⁷

»U Senju je sagradio novi biskupski dvor troškom od 60.000 forinti, godine 1839. obnovio je gimnaziju, uz koju je godine 1857. osnovao i biskupski konvikt zvan »Convictum Ožegovićianum.« Zajedno sa dr. Božom Klemenčićem vodio je »Glazbeno društvo«. Obnovio je i senjsku katedralnu crkvu i proširio kor. Pod konac svog života je oslabio, pa je dobio koadjutora dr. Vjenceslava Soića, koji ga je i naslijedio na biskupskoj stolici. Umro je u 94. godini života dne 9. siječnja 1869. godine. Pokopan je u kriпти senjske stolne crkve.«³⁸

Portret biskupa Emerika Ožegovića izveden je prije ili oko godine 1852. jer je te godine od dobio od cara Leopolda odlikovanje³⁹ koje se vidi i na spomenutom njegovom portretu u biskupskoj galeriji.

Galerija portreta senjsko-modruških biskupa u I katu biskupske palače u Senju predstavlja kulturno-povijesno i likovno vrijednu zbirku portreta

Sl. 113 — *Portret biskupa Mirka Ožegovića Barlabaševačkog, 1833—1869.*

historijskih ličnosti iz raznih krajeva Hrvatske, koji su kroz stoljeća obnašali čast senjsko-modruških biskupa. Portreti pojedinih biskupa zrcale stoga i utjecaje koji su vladali i dirigirali u umjetnosti u raznim tim krajevima Hrvatske iz kojih su oni potjecali.

Prvi portret u toj senjskoj biskupskoj galeriji potječe iz početka 17. stoljeća te predstavlja augustinskog patra i senjsko-modruškog biskupa Ivana Agatića. Njegov portret kao i ostali biskupski portreti iz 17. i iz prve polovine 18. stoljeća u toj galeriji pokazuju vrlo slične kompozicione, likovne, stilske i kromatske karakteristike kakve nailazimo i kod mnogih portreta velikaša i crkvenih velikodostojanstvenika iz ostalog dijela Hrvatske (Galerija portreta zagrebačkih biskupa u Nadbiskupskom dvoru u Đakovu, zatim razni portreti historijskih ličnosti iz tih stoljeća u kontinentalnoj Hrvatskoj).

Između tih portreta u senjskoj galeriji ističu se realističnosti i snagom svog likovnog izraza portreti biskupa Ivana Agatića (1617—1647), Andrije Frankovića (1647—1650), Petra Marianija (1650—1665), Franje Hijacinta Dimitra (1681—1689), Martina Brajkovića (1689—1704), a naročito portret Benedikta Bedekovića (1704—1712) i Adama Rattkaya (1712—1717). Ovi biskupski portreti bili su vrlo vjerojatno izvedeni od nepoznatih putujućih slikara koji

su djelovali i u kontinentalnom dijelu Hrvatske jer su očito stilske, likovne i izražajne sličnosti između portreta senjskih, zagrebačkih i đakovačkih biskupa u 17. i 18. stoljeću, ali također i tijekom prve polovine 19. stoljeća.

Tipične karakteristike auličkog, službenog i dekorativnog portreta bilo crkvenih bilo profanih velikodostojnika u duhu i stilu te vrste portretnog slikarstva venecijsko-furlanskog kulturnog kruga predstavljaju nam portreti biskupa Ivana Antuna Benzona (1731—1745), Ivana Caballina (1773—1783) i naročito portret biskupa Antuna Aldraga Piccardija (1783—1789), koji u svojem cerebralnom i suhoparnom, a opet toliko ljudski izražajnom i jednostavnom likovnom jeziku podsjećaju, doduše na dosta nižoj likovnoj skali, na stil venecijansko-furlanskog portretnog slikarstva u kojem se u 18. stoljeću ističu u tome specifičnome stilu Sebastiano Mombelli i Pietro Longhi.

U stilskom izrazu s kraja 18. stoljeća, u takozvanom suhoparnom i hladnom »Zopfstilu« izveden je portret biskupa Ivana Krstitelja Ježića (1789—1833), dok je u punom zamahu građanskog, humanog, i jednostavnog shvaćanja službenog portreta izveden lik biskupa Emerika Ožegovića Barlabaševačkog (1833—1869) koji podsjeća kao i spomenuti Ježićev portret na istovremene biskupske i kanoničke portrete sačuvane u zagrebačkoj i đakovačkoj biskupskoj galeriji, koji su izvedeni u duhu građanskog portreta u stilu klasicizma ili Biedermeyera kakav nailazimo u likovnoj umjetnosti toga vremena u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Galerija senjsko-modruških biskupa u Senju predstavlja — usprkos neujednačenosti likovne kvalitete — s kulturno-povijesnog i umjetničkog stajališta vrlo vrijednu i značajnu zbirku historijskih portreta koji nam zorno prikazuju koji su sve utjecaji bili prisutni i presudni u slikarskom ukusu, klimi i izrazu u tom dijelu primorske Hrvatske, tj. utjecaji i stil umjetničkog izražavanja koji se razvio pod utjecajem Austrije i austrijskih nasljednih zemalja u Hrvatskom kontinentalnom zaleđu i iz njega direktno zračio u 17., 18. i 19. stoljeću u taj dio primorske Hrvatske, ali također i utjecaj i stil umjetničkog osjećanja, shvaćanja i izražavanja venecijansko-furlanskog kulturnog kruga koji je bio ograničen na Primorsku Hrvatsku.

Stanje sačuvanosti jednog dijela ovih portreta veoma je loše tako da su neki već toliko oštećeni da su već jedva likovno i estetsko čitljivi obrisi samog portretiranog lika, dok se polikromija mjestimično tek nazire. Stoga je hitno i neodložno potrebno poduzeti korake da se ova kulturno-povijesna i umjetnički značajna i vrijedna djela naše kulturne baštine što prije restauriraju i na taj način spasu od neminovne propasti.

Prilikom restauratorskog zahvata na tim djelima poslužiti će odlično sačuvana fotodokumentacija koju je prilikom popisivanja spomenika kulture u Hrvatskoj izvršio prof. dr. Arthur Schneider uoči II. svjetskog rata.

Prilikom restauratorskog zahvata na portretima senjske biskupske galerije bit će potrebna detaljna analiza i dvaju interesantnih portreta iz 17. stoljeća, i to portreta biskupa Ivana Agatića i biskupa Andrije Frankovića. Kod ova dva biskupska portreta vidljivo je kvadratno omeđenje lica portretiranog lika (kod Ivana Agatića) i čitavog poprsja kod lika Andrije Frankovića. To se omeđenje oštro ocrtava od ostale oslikane površine. Kako su dimenzije kod svih portreta senjske biskupske galerije gotovo jednake (oko 86 x 69 cm) postoji mogućnost da su u 18. stoljeću stariji i manji portreti biskupa aplicirani na novo i veće platno i doslikani dijelovi lika, koji su manjkali, kako bi se dobila željena veličina portreta. Ovu pretpostavku može

potvrditi ili pobiti samo detaljna analiza upotrebljene slikarske boje (pigment) kao i vrsta platna itd., što je potrebno izvršiti prilikom restauratorskog zahvata na navedenim portretima.

B I L J E Š K E

- ¹ Shematizam senjsko-modruške biskupije, godine 1916.
- ² Ivo Lentić: Arhitektura pavlinskih sakralnih objekata u Hrvatskoj u doba baroka (magistarska radnja), g. 1971.
- ³ Pavao Tijan: Senj, Zagreb 1940, str. 72. bilješka br. 89.
- ⁴ Shematizam, o.c.
- ⁵ Pavao Tijan: Senj
- ⁶ Shematizam, o.c.
- ⁷ Shematizam, o.c.
- ⁸ Ivy Lentić-Kugli: Slikarstvo u Slavoniji u 18. stoljeću. Katalog izložbe »Umjetnost Slavonije u 18. stoljeću«, Galerija likovnih umjetnosti, Osijek 1971.
- ⁹ Shematizam, o.c.
- ¹⁰ Pavao Tijan: Grad Senj u povijesti i kulturi hrvatskog naroda, monografija »Senj«, o.c., str. 33.
- ¹¹ Shematizam, o.c.
- ¹² Shematizam, o.c.
- ¹³ Podaci u Gradskom muzeju u Senju.
- ¹⁴ Shematizam, o.c.
- ¹⁵ Shematizam, o.c.
- ¹⁶ Shematizam, o.c.
- ¹⁷ Shematizam, o.c.
- ¹⁸ Rade Lopašić: Dva hrvatska junaka, str. 55.
- ¹⁹ Pavao Tijan: Senj, o.c., str. 72, bilješka br. 90.
- ²⁰ Shematizam, o.c.
- ²¹ R. Lopašić, o.c., str. 101.
- ²² Shematizam, o.c.
- ²³ Shematizam, o.c.
- ²⁴ Mile Magdić, Topografija i povijest grada Senja, Senj 1877.
- ²⁵ Shematizam, o.c.
- ²⁶ Shematizam, o.c.
- ²⁷ Gjuro Szabo, Arhitektura Senja, monografija Senj, o.c. str. 39.
- ²⁸ Podaci iz Gradskog muzeja.
- ²⁹ Shematizam, o.c.
- ³⁰ Shematizam, o.c.
- ³¹ Shematizam, o.c.
- ³² Shematizam, o.c.
- ³³ Shematizam, o.c.
- ³⁴ Shematizam, o.c.
- ³⁵ Ivy Lentić-Kugli: Bilješke u vezi porušene župne crkve sv. Karla Borromea u Karlobagu, Vijesti muzealaca i konzervatora, Zagreb 1972, br. 1/1972.
- ³⁶ Shematizam, o.c.
- ³⁷ Pavao Tijan: Senj, o.c., str. 73, bilješka br. 92.
- ³⁸ Pavao Tijan: o.c., str. 73, bilješka br. 92.
- ³⁹ Shematizam, o.c.